

ဘာသာနှင့်တရားကိုဆင်ခြင်ခြင်း

ပါမောက္ခဒေါက်တာစောလှိုင်ဘွား Ph. D (Germany)

Myanmar Institute of Theology

လွန်ခဲ့သောရာစုနှစ်များသည် ဝါဒရေးရာပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟုဆိုပါက ယခုကျွန်ုပ်တို့၏ ၂၁ ရာစုနှစ်သည် ဘာသာတရားများ၏ပဋိပက္ခများဖြင့်ဝိသေသပြုနိုင်ကြောင်း၊ နိုင်ငံတကာလေ့လာသူ ပညာရှင်များက သုံးသပ်ကြပါသည်။ ထိုသို့ဆိုပါကကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း အသီးသီး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များဖြစ်ကြပေရာ ဘာသာတရားကြီးများအကြားပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပါက၊ ထိုဘာသာ တရားကြီးများ အပေါ်အခြေခံပေါက်ဖွားလာသောလူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးအကြားပဋိပက္ခများ (the clash of civilization) အသွင်သို့ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ယနေ့ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသည့်အသွင်အမျိုးမျိုးသောပဋိပက္ခများသည် ထိုသို့သောသဘောဆောင်နေသကဲ့သို့ဖြစ်သည်ဟု တစ်ချို့ကသုံးသပ်ကြပါသည်။ ကမ္ဘာ့ ဘာသာတရားကြီးများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုယုံကြည်ပုံ၊ ကျင့်သုံးပုံမတူကွဲပြား ကြသည့်အတွက် ပဋိပက္ခအသီးသီး၏အရင်းအမြစ်များအဖြစ်ယူဆကြသည်မှာ အံ့ဩဖွယ်မရှိလှပါ။ သို့သော်ထိုသို့ဖြစ်ပါက ဘာသာတရားကြီးများသည်လူတို့၏ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပြုစုပေးရာမရောက်ဘဲပျက်စီးပျက်စီးကြောင်းအတွက် လောင်စာများသဖွယ်သာဖြစ်သွားပေမည်မဟုတ်ပါလော။ သို့သော်ဘာသာတရားကြီးများကိုအတွင်းကျကျ၊ လေးလေးနက်နက်လေ့လာမည်ဆိုပါက ထိုသို့မဟုတ်ကြောင်းတွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဘာသာတရားတိုင်းသည်လူသားတိုင်း၏အခြေခံလိုအပ်ချက်ကြီးဖြစ်သောရုပ်ပိုင်း၊ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှု၊ လောကီနှင့်လောကုတ္တရာဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကိုပြုစုပေး ရန်အတွက်သာပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ချို့ကဘာသာတရားများသည် လူသားတို့၏ကြောက်ရွံ့စိတ်၊ စိုးရိမ်စိတ် (Fear) ကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာပြီး၊ လုံခြုံမှုကိုရှာဖွေရာမှစတင်အခြေခံလာခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုကြပါသည်။ ယင်းသည် ဘာသာတရားများ၏ ကနဦးမူလပေါ်ပေါက်ခါစအခြေအနေကို ကြည့်၍ပြောခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုအခြေအနေတွင်ရှိသော လူတို့၏ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုသဘောသဘာဝအရ၊ မိမိအားလုံခြုံမှုကိုပေးနိုင်ရန်မိမိထက်ပိုမိုကြီးမားသော သဘာဝတန်ခိုး(သို့)သဘာဝလွန်တန်ခိုး၊ အင်အားတစ်ရပ်ကိုရှာဖွေကြ၊ ကိုးစားကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေတွင်းပေါ်ပေါက်လာသော ဘာသာတရားကိုယခင်က နတ်ကိုးကွယ်မှုဘာသာတရား (Animism) ဟုခေါ်ကြသော်လည်း၊ ယခုအခါကနဦးမူလဘာသာတရား (Primitive Religion) (သို့) အခြေခံဘာသာတရား (Primal Religion)(သို့) လောကီဆိုင်ရာဘာသာတရား(Cosmic Religion)ဟုခေါ်ကြပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုဘာသာတရားသည်ယနေ့မြင်တွေ့နေရသော ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများအားလုံး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်သဖွယ်တည်ရှိနေပြီး၊ လူသားမျိုးဆက်စတင်ပေါ်ပေါက်လာစဉ်ကတည်းကရှိနေသော ဘာသာတရားဖြစ်သည်။ ထိုဘာသာတရားသည် အထူးသဖြင့်လူတို့အား သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ခွဲခြား၍မရသောနီးနွယ်ဆက်စပ်မှု၊ ရောယှက်ပတ်သက်မှု၊ အပြန်အလှန်အမှီသဟဲပြုမှု၊ အပြန်အလှန်ပံ့ပိုးကူညီမှုကိုပို၍အသားပေးပါသည်။ သဘာဝလောကကြီးအတွင်းတစ်ခုတည်းသောအသိုက်အမြိုတစ်ခုအဖြစ်၊ ထိုမြင်နိုင်သောအရာများ (visible) နှင့်မမြင်နိုင် သောအရာများ (invisible) သည် အပြန်အလှန်လေးစားတန်ဖိုးထားခြင်းဖြင့်တည်ဆောက်ထားသော ဘာသာတရားဖြစ်သည်။ ထိုဘာသာတရားမျိုး၏လောကအမြင်မှာ စက်ဝိုင်းပုံလည်ပတ်ခြင်း(cyclical worldview) ဖြစ်ပါသည်။ ထာဝရဖြစ်ခြင်းကိုစက်ဝိုင်းပုံရာသီခွင်တစ်ပတ်ပြီးတစ်ပတ်လည်ပတ်ခြင်းသဘောအဖြစ် အစဉ်ထာဝရလည်ပတ်နေသည်ဟုရှုမြင်ပါသည်။ ထာဝရဖြစ်ခြင်းသည် တည်ငြိမ်၊ တည်မြဲနေသည့်အရာ (Fix, Stable, Unchangeable) အဖြစ်ရှုမြင်ပါသည်။ ထိုယုံကြည်မှုမျိုးသည် တစ်စုံတစ်ယောက်အပေါ်၌သာ အခြေခံထားသောယုံကြည်မှု(individual)မျိုးမဟုတ်ဘဲ၊ အသိုက်အဝန်းတစ်ခုလုံး၏ယုံကြည်မှု (communal)

အပေါ်၌ အခြေခံထားသောကြောင့် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှဖောက်ထွက်ခွင့်၊ ကွဲလွဲခွင့်မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဤယုံကြည်မှုဘာသာတရားသည် အသိုက်အဝန်း၏စည်းလုံးညီညွတ်မှုကိုခိုင်မာစေပါသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် နောက်ထပ်ဘာသာတရားထွန်းကားမှုခေတ်တစ်ခေတ်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုခေတ် ကာလကို (BC 600) မှ(AD 600)ခန့်အထိဖြစ်သော လူသားတို့၏ဘာသာတရားနိုးထမှုရွှေခေတ် (The Golden Age of Human Religious Enlightenment) ဟုခေါ်ပါသည်။ ထိုခေတ်အတွင်း ထူးခြားသောပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တစ်ဦးချင်းတို့၏ ဘာသာရေးအသိအမြင်၊ ခံစားချက်၊ အတွေးအခေါ်၊ နိုးထမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သောအချိန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အရှေ့တိုင်း၌ ဗုဒ္ဓ၊ ကွန်ဖြူးရှပ်၊ တာအိုနှင့်အရှေ့အလယ်ပိုင်း၌ ဟီးဗရူးပရောဖက်များ၊ ယေရှုနှင့်မိုဟာမက်စသည့်မဟာလူသားများပေါ်ထွန်းခဲ့သောခေတ်ကာလဖြစ်သည်။ သူတို့သည် မိမိအသက်ရှင်နေထိုင်ရာလူမှုပတ်ဝန်းကျင်အသိုက်အဝန်းအတွင်းရှိယုံကြည်မှုများ၊ ကျင့်သုံးမှုများ မှဖောက်ထွက်လျက် လူသားတို့အားလောကီပိုင်းဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှုအတွက်သာမက လောကုတ္တရာဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှုတို့ကိုညွှန်ပြသွန်သင်ခဲ့ကြသည်။ ဤခေတ်ကာလအတွင်း လောကအမြင် အပြောင်းအလဲဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခင်ကစက်ဝိုင်းပုံလောကအမြင်မှာ ယခုအခါမျဉ်းဖြောင့်ပုံလောကအမြင် (Linear Worldview) သို့ ပြောင်းလဲလာပါသည်။ အသိုက်အဝန်းဆိုင်ရာယုံကြည်မှု (communal faith) မှ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ယုံကြည်မှုကိုပို၍အသားပေးလာပါသည်။ လူတို့အားလောကီဆိုင်ရာထက် လောကုတ္တရာဆိုင်ရာကိုပို၍ တန်ဖိုးထားရန် သွန်သင်လာကြပါသည်။ ထို့ကြောင့်ထိုဘာသာတရားများကို လောကုတ္တရာဆိုင်ရာဘာသာတရားများ (လောက+ဥတ္တရ=လောကကိုလွန်မြောက်ခြင်း) (Metacosmic Religion) ဟုလည်းခေါ်ကြပါသည်။ သို့သော် လောကီပိုင်းဆိုင်ရာအေးချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှု၊ သဟဇာတဖြစ်မှု၊ အကျိုးစီးပွားကိုလစ်လျူရှုခြင်းမဟုတ်သော်လည်း၊ ယခင်ကရှိခဲ့သော (Cosmic Religion) များကဲ့သို့ စိုးရိမ်မှု၊ ကြောက်ရွံ့မှု (fear) အပေါ်အခြေခံခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ ခိုင်မာသေချာသော အနာဂတ်မျှော်လင့်ချက် (future hope) ကိုတည်ဆောက်ပေးပါသည်။ တစ်ဖက်မှကြည့်လျှင် (Cosmic Religion) မှ လုံးဝ လမ်းခွဲထွက်လာသည်ဟုမြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် တခြားတစ်ဖက်မှကြည့်လျှင်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ထူးများအားဖြင့် ယနေ့ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးများအဖြစ်ဆက်လက်ထွန်းကားလာသောဘာသာတရားများသည် ထို (Cosmic Religion) များအပေါ်၌အခြေချလျက် ဆက်လက်ကြီးထွားပြည့်စုံလာခြင်းသဘောမျိုးတွေ့ရပါ သည်။

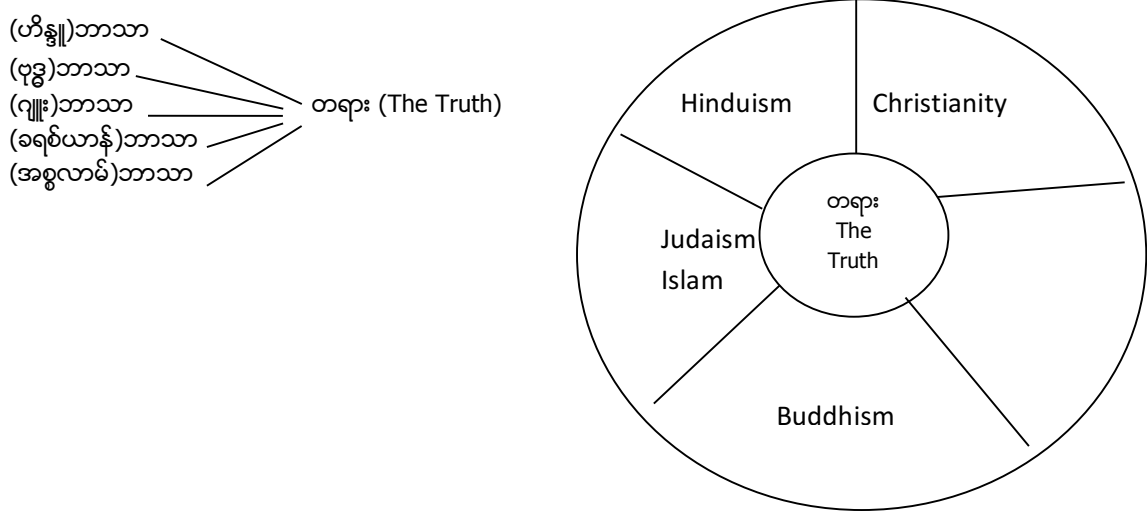
ဘာသာတရား၏သဘောသဘာဝအလျောက် လူတို့ကိုစုစည်းပေးရာအင်အားစုကြီးများဖြစ်ပေရာ (Cosmic Religion) များသည် လူမျိုးနွယ်စုတစ်ခုချင်းအား တင်းကျပ်စွာ စုစည်းပေးထားနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို(Cosmic Religion) များသည် မိမိတည်ရှိရာနေရာအတွင်း၌သာ ဆက်လက်တည်ရှိနေကြသော်လည်း၊ ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများအဖြစ်ပေါ်ပေါက်လာသော ယုံကြည်မှုစနစ်များသည် မိမိတို့ရှိရာနေရာဒေသ၌သာမက ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်သို့ကျော်လွှားပျံ့နှံ့သွားကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့၏ ဒေသနှင့်မျိုးနွယ်စု၏စည်းဘောင်များကိုဖောက်ထွက်လျက်၊ ဒေသယဉ်ကျေးမှုနှင့်လူမျိုးစုအများကို စုစည်း ပေးနိုင်သောအင်အားစုကြီးအဖြစ်သို့ရောက်ရှိလာကြပါသည်။ မိမိအခြေခံထားသောယခင်(Cosmic Religion) များနှင့်တူညီချက်များ (similarities) ရှိသကဲ့သို့၊ အခြေခံကျသောကွဲပြားခြားနားချက်များ (dissimilarities) များလည်းရှိပါသည်။ ဆက်စပ်မှု(continuity)များရှိသကဲ့သို့လုံးဝအသစ်ဖြစ်သောအမြင်များ(Discontinuity) ရှိပါသည်။ ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ (Cosmic Religion) များသည် (Open Faith System) များဟု ပြောနိုင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ယင်းအပေါ်ထပ်ဆင့်တည်ဆောက်သည့် မည်သည့်ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကိုမဆိုလက်ခံနိုင်ရန်အတွက် တံခါးဖွင့်ထားသောသဘောကိုတွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ထို (Cosmic Religion) များအပေါ်အခြေချတည်ဆောက်လာသော ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများကမူ ပြည့်စုံသောယုံကြည်မှု စနစ်တစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားသည်ဖြစ်ရာ၊ အခြားမည်သည့်အသစ်ဝင်လာသော အရာများကိုမူ လက်

မခံနိုင်တော့သည့်သဘောမျိုး (Closed Faith System) ဖြစ်လာကြပါသည်။ တိကျခိုင်မာသော ယုံချက်များ (Doctrines)၊ နှင့်ကျင့်သုံးမှုများ (Practices) ကိုချမှတ်လာကြပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အချို့သော ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများ၏သာသနာပြုခြင်းများအတွင်းယခင်ရှိထားနှင့်သော (Cosmic Religion) များအားလုံးဝပျောက်သွားစေပြီး၊ မိမိတို့၏ယုံကြည်မှုစနစ်ဖြင့်အစားထိုးနိုင်မည်ဟုယုံကြည်ကြပါသည်။ သို့သော်လက်တွေ့တွင် လောကီနှင့်လောကုတ္တရာကိစ္စတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုလုံးဝသက်ဆိုင်မှုမရှိဘဲ သီးခြားကင်းကွာသည့်အရာများမဟုတ်သဖြင့် လောကီလောကုတ္တရာနှစ်ဖြာသောအကျိုးကိုပေးနိုင်ရန်အတွက် ဟုဆိုပါက၊ ဖော်ပြခဲ့ရာ (Cosmic) နှင့် (Metacosmic) ဘာသာတရားများသည် တစ်ခုကိုတစ်ခု အပြန်အလှန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု (Mutual Transformation, Mutual Enrichment) အထောက်အကူပြုမှု ဖြစ်စေလျက် လူသားတို့အားအကျိုးပြုနေကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အကြောင်းမှာ လူဟူသောသတ္တဝါသည် လောကီဆိုင်ရာသတ္တဝါသက်သက်မျှသာမဟုတ်၊ လောကီလောကုတ္တရာနှစ်ဖြာသောစိတ်တို့ဖြင့် စုပေါင်းတည်ဆောက်ထားသော သတ္တဝါလည်းဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ထိုလောကုတ္တရာဘာသာတရားများအဖြစ်ပေါ်ပေါက်လာသော ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးများသည် လောကီဘာသာတရား (Cosmic Religion) များကိုနှိမ်နင်းလျက်ပပျောက်သွားအောင်ပြုလုပ်နိုင်မည်ဟု တစ်ချိန်ကယူဆခဲ့ကြသကဲ့သို့ မိမိတို့ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိရာဒေသအသီးသီးရှိ အခြားသောကမ္ဘာ့ဘာသာတရားကြီးများကိုလည်းနှိမ်နင်းပပျောက်စေနိုင်မည်ဟုယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင်မည်သည့်ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားတစ်ခုကမျှအခြားသောကမ္ဘာ့ဘာသာတရားတစ်ခုအပေါ်အနိုင်ယူနိုင်ခြင်း၊ ချေဖျက်အစားထိုးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ သို့သော်အချို့က ထိုသို့ချေဖျက်အစားထိုးဝင်ရောက်မှုသာဓကများကို ခေတ်သစ်သမိုင်းအတွင်းထောက်ပြနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ ကမ္ဘာ့ဘာသာကြီးများအကြားတစ်ဘာသာနှင့်တစ်ဘာသာ ချေဖျက် အစားထိုးနေကြခြင်းမှာတရားသဘောအပေါ်အခြေခံ၍မဟုတ်ဘဲ၊ အခြားသောယဉ်ကျေးမှုကြောင်း စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးအကြောင်းများကြောင့်သာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ယနေ့ခေတ်သစ်ကမ္ဘာတွင် ဘာသာရေးကြောင့်ပေါ်ပေါက်နေသောပဋိပက္ခများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများကိုကြားသိမြင်တွေ့နေရခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် စင်စစ်အားဖြင့် "တရား" ကြောင့်မဟုတ်ဘဲ "ဘာသာ" ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်းသဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဘာသာနှင့်ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမျိုးရေးတို့၏နီးနွယ် ဆက်စပ်မှုပုံစံများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပုံစံမှန်သောအကျိုးပြုဆက်စပ်မှုများရှိသကဲ့သို့၊ ပုံစံမမှန်သောအပြန်အလှန် အသုံးချ အမြတ်ထုတ်သော ဆက်စပ်မှုများလည်းရှိနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဘာသာတရားနှင့်ယဉ်ကျေးမှု၊ ထိုယဉ်ကျေးမှုအသိုက်အဝန်း၏လူမှုဘဝဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုကိုသီးခြားစီခွဲခြားရှုမြင်၍မရသော်လည်း၊ တရားသဘောဖြင့်အစဉ် ပြန်လည်ချိန်ထိုးရှုမြင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တရား (The Truth - သမ္မာတရား၊ သစ္စာတရား၊ ဓမ္မ) သည် ဘာသာ တရားကြီးများအားလုံး၏အတွင်း၌သိမ်မွေ့နက်နဲစွာအခြေခံလျက်တည်ရှိနေသော်လည်း၊ ထိုတရားအပေါ်ဖော်ပြပုံ၊ ရှုမြင်သွန်သင်ပုံနှင့်ကျင့်သုံးပုံတို့သည် ဘာသာတရားတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွဲပြားခြားနားနိုင်ပါသည်။ ယနေ့ဘာသာတရားကြီးများအကြား အကြမ်းအားဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားကြရာ၌ (Theistic Religions) နှင့် (Non-theistic Religions) ဟူ၍ရှိပေရာ၊ (Theistic Religions) များက ထိုတရားကိုပုဂ္ဂိုလ်အသွင်ဆောင်လျက် (Personification) ဖော်ပြတတ်ကြပါသည်။ (Nontheistic Religions) များက ထိုသို့ပုဂ္ဂိုလ်အသွင်ဆောင်လျက်ဖော်ပြခြင်းမပြုကြပါ။ သို့သော်(Theistic Religions)ရော (Nontheistic Religions)များပါ သဘောတူကြသည့်အချက်မှာ ထိုသိမ်မွေ့နက်နဲရာအမှန်တရားသည်အန္တိမအမှန်တရား (Ultimate Truth) ဖြစ်ပြီး၊ မည်သည့်အရာနှင့်မျှနှိုင်းယှဉ်၍မရသော တုန့်ခင်းမဲ့သာဝရီကြောင်း၊ အခြားအရာအားလုံးကို ကျော်လွှားသည့်သဘောရှိကြောင်း (The Transcendent) ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သိမ်မွေ့နက်နဲသော အမှန်

တရားတစ်ခုလုံး(The Whole) သည်၊မည်သည့်အရာနှင့်မျှဖော်ပြ၍မလုံလောက်နိုင်သော (Inexpressible) အရာဖြစ်သဖြင့်၊ ဖော်ပြချက်အားလုံးသည် သက်ဆိုင်ရာဝေါဟာရစကားလုံးအကန့်အသတ်များကြောင့် ပြည့်စုံစွာဖော်ပြရန်မည်သို့မျှမဖြစ်နိုင်ပါ။ ထိုသိမ်မွေ့နက်နဲသောအမှန်တရားသည် တစ်ခုတည်းသာရှိသည် ဟု (The Truth is One) ယုံကြည်ခံယူပါက၊ ထိုဘာသာတရားအသီးသီး၏ဖော်ပြချက်များ(Expressions) သည်၊ ထိုသိမ်မွေ့နက်နဲသော တစ်ခုတည်းသောအမှန်တရား၏ခြားနားသော မျက်နှာစာများသာ ဖြစ်သောကြောင့် အခြားသောတရားကိုသွန်သင်ဖော်ပြနေသည်ဟုယူဆ၍မရပါ။ တစ်နည်းဆိုရသော် ထိုတစ်ခုတည်းသော အမှန်တရားသည် မျက်နှာစာအများရှိကြောင်း (One Truth - Many Faces) နားလည်ရပါသည်။ ထိုအခါဘာသာတရားတစ်ခုစီသည် ထိုတစ်ခုတည်းသောအမှန်တရား၏မျက်နှာစာများ၊ ဖော်ပြချက်များ (Expressions)၊ အနက်ဖွင့်ချက်များ (Interpretations) နှင့် ကျင့်သုံးမှုများ (Practices) ဖြစ်နေကြောင်း ထင်ရှားသည်ကိုတွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဖော်ပြချက်၊ အနက်ဖွင့်ချက်နှင့်ကျင့်သုံးမှုများသည် ဘာသာ တရားတစ်ခုတည်းအတွင်း၌ပင်လျှင်ခေတ်အခြေအနေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ပထဝီနေရာဒေသနှင့် ဘာသာစကား ကွဲပြားမှု အပေါ်မူတည်၍ခြားနားနိုင်ကြောင်းသတိပြုရပါမည်။

ဤနေရာတွင် တစ်ခုတည်းသောတရားကိုဖော်ပြကျင့်သုံးနေသည်ဟူသော ဘာသာတရားများ အကြား အဘယ်ကြောင့်ခြားနားမှုများရှိနေရသနည်းဟုမေးစရာရှိလာပါသည်။ ခြားနားမှုများသည် တရားကြောင့်မဟုတ်ဘဲ၊ ထိုဘာသာကြီးများပေါ်ပေါက်လာရာနှင့်ဆက်လက်ထွန်းကားရာ လူတို့၏ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကား၊ ပထဝီနေရာဒေသ၊ လောကအမြင်၊ လူမှုစီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အခြေအနေများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်ထိုဘာသာတရားကြီးများသည်ကျမ်းအခြေခံဘာသာတရားကြီးများ (Scriptural Religions) များဖြစ်ကြပေရာ၊ ထိုစာပေကျမ်းဂန်များအားရေးသားပြုစုသည့်ဘာသာစကားနှင့် ထိုဘာသာ စကားအခြေပြုရာခေတ်အချိန်အခါရှိ လောကအမြင်၊ယဉ်ကျေးမှု၊ ပထဝီနိုင်ငံရေးတို့အပေါ်များစွာမူတည်ပါ သည်။ သို့သော် ထိုဘာသာတရားကြီးများ အခြေပြုရာစာပေကျမ်းဂန်များသည်ပေါ်ထွန်းရာ ခေတ်အချိန် အခါက လူသားတို့ကိုသာအကျိုးပြုသည်မဟုတ်ဘဲ၊ ပြောင်းလဲလာသည့် ခေတ်အဆက်ဆက်နှင့် ယဉ်ကျေး မှုနယ်ပယ်အသီးသီးမှလူသားတို့အားဆက်လက်အကျိုးပြုနေသည်ကိုမမေ့အပ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ကွဲပြားခြား နား၍ကန့်သတ်ဘောင်အတွင်း၌သာရှိသော ဘာသာစကားအပေါ်အခြေခံတည်ဆောက်ထားသည်မှာ မှန် သော်လည်း၊ မပြောင်းလဲသောတစ်ခုတည်းသောအမှန်တရားအတွင်း အခြေစိုက်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထင် ရှားပါသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ရာထိုဘာသာတရားကြီးများကိုတစ်ခုတည်းသောအမှန်တရား၏ပေါ်လွင်ထင်ရှားရာနှင့်ထို တစ်ခုတည်းသောဘာသာတရား၏ပြည့်စုံခြင်းသို့ ဦးတည်သွားနေသောလမ်းခရီး (The Way- မဂ္ဂ) အဖြစ် ရှုမြင်ရပါသည်။ ထိုသို့ခရီးပြုရာတွင်ဖော်ပြခဲ့ရာ ခြားနားချက်များအား အဆုံးစွန်အမှန်တရား(ပရမတ္ထသစ္စာ) အဖြစ်မှတ်ယူမိပါက အဆုံးစွန်အမှန်တရား (Absolute Truth) ကွယ်ပျောက်သွားပေမည်။ ကွဲပြားခြား နားမှုများသည် အရေးမကြီးဟုပြောနေခြင်းမဟုတ်ပါ။ သို့သော်ထိုကွဲပြားခြားနားမှုများသည် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာ သာစကား၊ လောကအမြင်စသည်တို့အပေါ်မူတည်သောသမုဒ္ဓိသစ္စာ (relative truth) များသာဖြစ်ပေရာ ပရမတ္ထသစ္စာကိုဖုံးလွှမ်းမသွားသင့်ပါ။ ပရမတ္ထသစ္စာကို မျက်ခြေပြတ်သွားသည်အထိ သမုဒ္ဓိသစ္စာများက အတားအဆီးဖြစ်စေပါက ယင်းသည်အသက် (Life)၊ အသက်ရှင်ခြင်းလမ်းခရီးမဟုတ်တော့ဘဲ၊ မုန်းတီးမှုများ၊ ပဋိပက္ခများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် သေကြေပျက်စီးခြင်းသို့သာဦးတည်သွားစေသော လမ်း ခရီးများဖြစ်သွားပေလိမ့်မည်။

ယနေ့ဘာသာတရားများသည် ထိုသို့မဖြစ်ရန်အတွက် အထူးသတိပြုသင့်သော အချိန်ကာလဖြစ် ပေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဘာသာတရားများသည် ထာဝရငြိမ်းအေးခြင်းသို့ပို့ဆောင်သည့်လမ်းခရီးများ (The Way of Life) အဖြစ်ယနေ့လူသားတို့အားအကျိုးပြုရန်ဆိုပါက၊ တစ်ဘာသာနှင့်တစ်ဘာသာ အကြား တရား (The Truth) ကိုသာစေ့စေ့ရှုလျက် အပြန်အလှန်နားလည်မှု၊ ယုံကြည်မှု၊ လေးစားမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုတို့ကိုဖြစ်ပွားစေနိုင်သော အပြန်အလှန်နီးနှောဖလှယ်ခြင်း (Interfaith Dialogue) ကို အလေး အနက် ထားတည်ဆောက်သင့်ပါသည်။ သို့မှသာ ဘာသာတရားများသည် ပဋိပက္ခများ၏ အရင်းအမြစ်များသဖွယ် အသုံးချခံနေရခြင်းမှလွတ်မြောက်လျက် လူသားအားလုံးအတွက်ငြိမ်းချမ်း၍ တရားမျှတသည့်ကုံလုံ ကြွယ်ဝ ပြည့်စုံသော လူ့အသိုက်အဝန်းကြီးတည်ဆောက်ရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များအဖြစ် အကျိုးပြုနိုင်ပေမည်။ ယနေ့ကမ္ဘာက ရင်ဆိုင်နေရသောပြဿနာများသည် မည်သည့်ဘာသာတရားတစ်ခုတည်းအားဖြင့်မျှသာ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်သည်မဟုတ်ဘဲ၊ အားလုံးအတူတကွလက်တွဲဖြေရှင်းကြမှသာ ကျော်လွှားနိုင်မည်ဖြစ် သည်။ သို့သော် ယနေ့ကမ္ဘာပြဿနာများ၏အဖြေသည် မိမိတို့ဘာသာတစ်ခုတည်းအတွင်း၌သာရှိသည်ဟု ခံယူချက်များ (Exclusivism) များကြောင့်၊ ဘာသာတရားများအကြား သွေးကွဲအောင်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပြိုင် ဘက်များ၊ ရန်ဘက်များအဖြစ်ရောက်ရှိသွားအောင်သွေးထိုးလှုံ့ဆော်လျက်၊ အကြမ်းဖက်မှု၏ အရင်းအမြစ် များအဖြစ်သို့အလွယ်တကူပုံပြောင်းပစ်နိုင်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် ဘုံလူသားဘဝ (Common Humanity) အတွင်းရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေကြရလျက်၊ ဘုံဆင်းရဲဒုက္ခ (Common Suffering) ကို အတူတကွရင်ဆိုင် ခံစားနေကြရပြီး၊ ထိုမှ လွတ်မြောက်ရန် အတွက်ဘုံအနာဂတ်မျှော်လင့်ချက် (Common Hope)၊ ဘုံအနာဂတ် (Common future) ကိုအတူတကွတည်ဆောက်နေကြရသူချင်းသာဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုအချက်ကိုမေ့လျော့သွားကြပါက ဘာသာတရားများသည် အတ္တကိုသာကြီးထွားလာစေသကဲ့သို့ ဖြစ် သွားပေလိမ့်မည်။ သို့သော်ဘာသာတရားအားလုံး၏အနှစ်သာရကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြည့်ပါက "ငါ" စွဲ အတ္တကိုလျော့ချရန်၊ ငြင်းပယ်ရန်နှင့် န-အတ္တ(အနတ္တ) ကိုတည်ဆောက်ရန် လမ်းပြသွန်သင်နေကြသည် ချည်းသာဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပါမည်။ အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် တရားသဘောလက်လွတ်သွားသောဘာသာ ဆိုပါက၊ ထိုဘာသာသည် အတ္တကိုပိုမိုကြီးထွားရန်အားပေးသောသဘောသို့ရောက်ရှိသွားနိုင်ကြောင်း သ တိပေးရင်း၊ တရား (The Truth) ၌မွေ့လျော်သူအတွက် ဘာသာကွဲပြားမှုသည် အဓိကမကျကြောင်း နှိုး ဆော်လိုက်ရပါသည်။